

Posudek na diplomovou práci Bc. Lubomíra Volfa *Kulturní aspekty občanské společnosti...*

Autor diplomové práce obhajuje tezi, podle které „občanská společnost“ představuje prostředek k překonání nedostatků moderní, přeracionalizované a konzumní společnosti. Zaměřuje se zejména na tzv. kulturní aspekty občanské společnosti, kterými rozumí hodnoty solidarity a nezištného zájmu o druhé.

Práce je vystavěna na shrnujících interpretacích řady textů a autor tento žánr psaní ovládá velmi dobře. Tyto výklady jsou navíc spojeny do strukturovaného celku, který dává tušit určitou celkovou argumentační strategii. Dobře se mu daří ukázat platnost především negativní části své teze o problematičnosti konzumní společnosti.

Práce se opírá o dostatečně široký soubor textů. Jde však především o texty povinné četby magisterského a bakalářského studia. Chybí hlubší obeznámenost s literaturou v prakticky jakékoli části výkladu. V důsledku toho jsou autorovy úvahy málo rozvinuté a nereflktují současný stav diskusí na příslušná témata. To platí i o ústředním pojmu občanské společnosti. Chybí detailněji Putnam (nikoli Putman) – např. kniha *Better Together*, chybí celá rozsáhlá literatura o důsledcích sdružování, chybí interpretace a polemiky s představovanými autory. Také historický výklad je vystavěn na důležitých, ale proto ještě neomylných a nezpochybnitelných pracích několika málo autorit. Při autorově zaměření na kulturu občanské společnosti překvapuje absence odkazů na Jeffrey Alexandera, který v monumentální monografii *The Civic Sphere* (2006) rozvíjí kulturní pojetí občanské společnosti. Výklad o nezápadních možnostech občanské společnosti se opírá pouze o Gellnerovy *Podmínky svobody*, ale Gellner se specificky tímto problémem zabýval i v jiných textech a existuje k tomu mnohem rozsáhlejší literatura. V některých případech jsou teoretické koncepce představeny jen zprostředkovaně přes výkladovou literaturu - třeba pasáž o Montesquieuovi. Zcela chybí pro téma podstatná literatura tzv. komunitariánského směru v americké politické filosofii, včetně A. Etzioniho, R. Wuthnowa a zásadních textů Ch. Taylora (např. česky vydaná *Etika authenticity*).

Řada tvrzení je velmi obecných, objevují se i věty, které nelze nazvat jinak než jako pouhé pravděpodobné a dobře znějící fráze. Sem patří většina tvrzení o pozitivní roli občanské společnosti. Uniká mi smysl část věnované kultu těla. Jak moc je to relevantní pro porozumění občanské společnosti? Občanští aktivisté nemohou dbát na svůj zevnějšek? Dichotomie je navíc příliš vyhrocená – i aktivní občan může mít chvíle, kdy schoulen do křesla před televizí chroustá tyčinky (srov. s. 92).

Některé pojmy jsou definovány způsobem neobvyklým nebo nejasným. Racionalizace není primárně redukcí lidského myšlení na minimum. Pojem kultury (nebo „kulturních aspektů“) občanské společnosti zahrnuje v autorově vymezení některé hodnoty, ale také jednání vedoucí k naplnění těchto hodnot. Příklad s řeckou polis jako dokladem utlačující stránky občanské společnosti neseď, protože autor vzápětí dodává, že polis vlastně občanskou společností vůbec není.

Přehnaně jednostranné je líčení občanské společnosti v různých barvách. Kontrast mezi byrokratizovanými ziskovými organizacemi a nebyrokratickými organizacemi neziskovými je uměle vyhrocený a neodpovídá realitě. Neziskové organizace zpravidla podléhají velmi podobným tlakům na formalizaci a byrokratizaci jako ziskové organizace. Občanská společnost má více negativních podob, než autor připouští (např. protidemokratické nebo partikularistické organizace). Pozitivní vliv sdružování např. ve fotbalových týmech nebyl spolehlivě prokázán a vede se o něm diskuse. Autor nepřipouští možnost, že i občanská společnost může být podřízena duchu konzumerismu. Ale co takové autokluby nebo sdružení

zaměřená na pěstění těla? V podstatnějším smyslu je občanská společnost prostoupena konzumerismem i ekonomismem minimálně v té její části, kterou představují organizace velké a profesionální, dobře etablované a přitahující lidi s individualistickými světonázory a materiálními požadavky (na solidní příjem, zajímavou práci a úspěch).

Autorův výklad postupuje logicky a plynule, ale jeho argumentace není dostatečně přesná ani hluboká. Chybí mu jasné a dostatečně nosné teoretické otázky. Jeho teze o tom, že občanská společnost dokáže překonat problémy konzumní společnosti, je spíše vyjádřením jeho osobního názoru, než přesvědčivě vyargumentovaným závěrem. Práce tuto tezi dokládá a podporuje názory vybraných autorů, ale nenabízí přesvědčivý důkaz.

Vyjádření k jednotlivým hlediskům hodnocení:

- vhodnost a aktuálnost tématu vzhledem k oboru Studia občanského sektoru:

Téma je vhodné a aktuální.

- zda diplomant využil relevantní teoretickou literaturu včetně cizojazyčné

Autor využil dostatečného počtu titulů relevantní literatury, ale ne do dostatečné hloubky.

- zda diplomant formuloval cíl (problém, dílčí cíle) s využitím teorie

Cíle jsou formulovány s využitím teorie, ale vcelku obecně.

- zda diplomant formuloval hypotézy (výzkumné otázky)

Obecná očekávání formulována jsou. U teoretické práce není nezbytné.

- zda diplomant splnil vytčené cíle a jak toto v závěru práce reflektuje

Závěry velmi obecné, spíše potvrzení autorova stanoviska než výsledek argumentace.

- vhodnost zvolených metod a jejich použití

Teoretická práce, tj. kritérium není relevantní.

- je-li práce prakticky orientovaná, zda přináší návrhy řešení (doporučení)

není

- kvalita vlastních závěrů

Přijatelná, ale nerozvíjejí teorii.

- práce s literaturou, citace pramenů, informačních zdrojů apod.

Odkazování zřetelné, ale místy vynechávky.

- formulační a gramatická úroveň

Výborná.

- grafická úprava

Bez výhrad.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit známkou velmi dobře.

V Praze 17.6. 2009

Marek Skovajsa, Ph.D.